

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

Dissertatio Ivridica De Ivdice Procedente Ex Officio In Processv Civili

Wurzaeus, Georg Heinrich

Halae Magdebvrgicae, 1732

Cap. III. De ivdice ex officio reiectionem decernente

iura deducere supersedeant, iudex *ex officio* in iura creditorum & in causas debitorum inquirere debet, praesertim quando creditores iuris sunt ignari, personae miserabiles, indefensae vel debita exigua. BRUNNEM. *in proc. concurs. credit. c. IV. §. 4.* CARPZ. *l. C. 28. def. 2. inf.* (III) Potest ex officio bona debitoris hausta subiicere, licet creditores id haud urgeant. CARPZ. *p. IV. resp. 4. n. 17.* (IV) Iudex ex officio potest constituere *curatorem bonorum*, nemine licet petente, cum huius constitutionem conservatio bonorum efflagitet MEVIVS *p. III. decis. 1. & 223. & p. IV. decis. 86.* HILTROP. *in process. iud. 1. tit. 18. n. 2.* B. DN. STRYK. *ad Brunnem. process. concurs. c. 6. §. 3. in f.* (V) Imo ex eodem fundamento, si bona debitoris sint exigua, ut ex iis impensa fieri non possint in curatoris constitutionem, ex officio abstinet a curatoris constitutione. Tale quid nuper se ex actis ad Facultatem iuridicam transmissis observasse, Dn. Praeses retulit, ubi haec protocollo *d. 30. Decemb. 1711. inserta erant*: Wurde denen Dänckerischen creditoren als N. N. vorgestellt, daß man bis dato in dieser concurs-Sache ex officio keinen curatorem bonorum bestellen wollen, weilens befaßt, daß das ganze Corpus bonorum fast in dem ad depositum gelieferten Hauß-Kauff-Geldern bestünde, und das übrige, so etwa sonst noch vorhanden gewesen, doch auf der Wittwen Eyd ankommen würde, auch übrigens die Sache im Anfange klar geschienen, weilens aber dieselbe etwas weiträuffiger geworden, als man Anfangs vermuthet, wolte man igo nochmahls von ihnen vernehmen, ob sie etwa die Bestellung eines curatoris verlangten? Illi: Sie wären insgesamt noch der Meynung, daß solches nicht nöthig wäre, und weilens es nur unnöthige Unkosten geben würde, wollten sie vielmehr es verbitten.

§. XI. Vterius (VIII) *causae, mercaturae* respicientes, (VIII) In causis mercatorum insignem fauorem habent, cum & mercatura ad reipubl. utilitatem spectet *l. 2. ff. de mund. & ratio commerciorum non admittat, ut in his causis per ambages procedatur, & apices iuris observentur, sed potius ut ex aequo & bono procedi debeat.* FABER *in C. lib. 8. tit. 23. def. 8. n. 3.* FINCKELTHAVS *obs. 17. n. 15.* GAIL.

mutato statu populari, fere incognita sunt, vt tamen in iis magistratus ex officio procedere possit. COLERVS *de aliment. lib. III. c. 2. n. 9.* TIRAQUELLVS *de priuil. pie caus. priuil. 151. 152.* PETRVS DE FERRARIIS *in prax. Pap. tit. 2. gl. 15. §. 6.* Concludam hoc caput verbis B. Dn. STRYKII *diff. de salut. publica c. 11. n. 120.* vbi ita: *Patet ex l. 4. §. 8. ff. de damn. inf. iudicem officium suum regulariter non impertiri, nisi sit imploratus: si tamen causa publicam vtilitatem concernat, potest iudex ex officio citationem, non imploratus, decernere.*

CAP. III.

DE

IUDICE EX OFFICIO RE-
IECTIONEM DECERNENTE.

§. I.

Quamuis in processu ordinario iudicis officium magis restrictum esse videatur, quam in summano, si comparatiue loqui velimus, negari tamen nequit, processus ordinarios, quo magistris & ambagibus obnoxii sunt, eo frequentius occasionem præbere iudici, ex officio aliquid decernendi, præsertim in hoc litigioso seculo, vbi lites tam multæ sunt & ambiguae, vt ad exstirpandum non sufficiant ministri, sed crescant instar hydrae, cuius caput si detruncetur, septem alia resurgunt, ita vt magistratus nunquam possint victoriam sperare, contra hæc litigiorum vitia, vt ait VENTURA DE VALENTIIS *in Parthen. litig. lib. 2. c. 1. n. 12.* Inprimis vero processus tot impedimentis & ambiguitatibus inuoluuntur, (I) quod rei vt plurimum, quorum est fugere, omnia corradere soleant, quibus actorem defatigare possint, quamuis ex euentu appareat, ea omnia frustra esse adducta & proposita. Quin etiam, (II) non raro ita omnia

Necessitas
officii iudicis
in processu
ordinario.

Eiusque cau-
sa.

E

con-

confundunt, ut iudicem a veritatis & iustitiæ tramite defle-
ctere conentur. Hunc in finem (III) vtuntur exceptionibus
variis dilatoriis, communiter tamen inanibus: (IV) ita rem
agunt, ut lites ex lite crescant: (V) superfluas probationes
expetunt, & infinitum foret, omnes artes rabulisticas deferre,
quas optime detexit ZIEGLERVS *de arte rabulistica*.

Officium iu-
dicis genera-
tim consistit
in cura pro
abbreviandis
processibus,

§. II. Huiusmodi fraudes litigantium iudex *ex officio*,
quantum fieri potest, coercere, & ne latius serpent, præcaue-
re debet, idque vel ideo, quod pro abbreviandis processibus
ex officio laborare debeat. Ait Ictus in *l. 21. ff. de reb. cred. ad*
OFFICIUM iudicis pertinet lites diminuerе, quia, ut dicitur
in *l. 1. ff. de usuc.* publice interest, ne litibus repleatur respu-
blica. Inde quoque IUSTINIANVS in *l. properandum 13. pr.*
C. de iudic. concludit, *properandum esse, ne lites pene fiant im-*
mortales & vitæ hominum modum excedant conf. *l. 1. §. 10. ff.*
de nou. op. nunc. pr. l. de pæn. tem. litig. Hoc intuitu quoque
in *R. l. de anno 1614. §. 34.* iudici iniungitur, die Mittel und We-
ge, wodurch zankfüchtige Parthenen, Aduocaten, und Procura-
toren die Sachen in ungerechte Weiltäufigkeit verführen kön-
nen, abzuschneiden. Iam ante in *reform. polit. de ann. 1548. tit.*
33. & de anno 1577. tit. 33. hac de re ita cautum erat: So wollen
wir allen Obrigkeiten hiemit auferleget und befohlen haben, in
dem gebührlisches Einssehen zu thun, und bey ihren Richtern zu ver-
fügen, daß sie den Parthenen auf ihr Ansuchen jederzeit schleuni-
ges Rechtens fördert. und unverzüglt. verhelffen und mittheilen,
auch NB. die Aduocaten und Procuratores ernstl. anhalten,
die Sachen gefährlicher Weise nicht aufzuziehen oder zu
verlängern etc. Sic itaque iudici incumbit, fraudibus aduo-
catorum *ex officio* occurrere, quod imprimis facit, illa rei-
ciendo, quæ iustitiæ administrationi moram iniicere, vel im-
pedimenta struere poterant, quod speciatim hoc capite illu-
strandum est. Negari tamen nequit, non raro iudicem hic
deesse suo officio, postquam iustitia facta *sportularia*, & ita
de litibus abbreviandis haud sollicitus est, sed alienum iur-
gium suam prædam esse putat, quod reprobatur in *l. 3. C. ad*
l. lul. repet.

Vnde iuti-
lia relicere
debet.

§. III. Hoc itaque ex fundamento (I) iudex ad solam petitionem alterius non statim temere *citationem* decernere, sed, an actio sit concedenda, an vero *ex officio* reiicienda, ante omnia perpendere debet. Sunt quædam actiones, quæ demum, *causa cognita*, admittendæ, proinde si minime fundatæ videantur, statim *ex officio* reiiciendæ sunt. Id quod si minime observatum fuerit, res in ambiguum deducitur discrimen, & iudex sua mora facit, ut actor demum post tot ambages repellatur, qui statim ab initio litis repelli debuisset, & proinde olim hæc prima prætorum cura erat, ut viderent, an actio danda esset. Huc (a) pertinent *cause famosæ*, vel quæ pudorem fugillant, quæ contra personas, quibus debetur reuerentia, non facile permittendæ, sed iudex, antequam citationem decernat, *causa cognita*, desuper statuere debet *l. 10. §. 12. de iniur. voc.* Sic liberis, qui non amplius in potestate patria sunt, non temere iniuriarum actio contra parentes danda est, nisi atrocitas suaserit *l. 7. §. 3. ff. de iniur.* nec vxoribus contra maritos, utpote quibus etiam reuerentiam debent. B. Dn. STRYK *deriu. nupt. §. 46.* Quin potius iudici incumbit, *statim ex officio* repellere, nec demum post longas ambages de reiicienda actione cogitare, ut sumtibus & tempori parcatur. (b) Par ratio est earum actionum, quæ *manifesto iure* haud sunt fundatæ, ita ut ex ipso libello statim appareat de *iniquitate* causæ. Olim sane officio prætoris continebatur, ex obligationibus turpibus actionem denegari, *l. 27. pr. ff. de V. obl.*, quando magis hodie iudici id agendum est, ut talem litem, inanem sane & non fundatam, in herba potius supprimat, quam litigantes ad inanes deductiones, probationes & reprobationes admittat, quamvis praxis plerumque contrarium seruet. Expediret potius, adhuc semper *causa cognita*, actionem concedere, quod olim prætorii officii erat vid. BRISSONIVS *de verb. signif. verbo actio.* Observat idem MEVIVS *p. 2. decis. 42.* inquit: *Audire quidem unumquemque actutum, ad iudicis officium pertinet, nec potest salva iustitia obturare contra quemquam aures; ac minime quemvis ad agendum ac litigandum promiscue admittere, aut quam*

Iudex ex officio reiicit actiones famosas contra eos, quibus reuerentia debetur.

Et non fundatas.

Vel res mini-
mi pretii
concernentes

Vel iacturam
reip. inferen-
tes.

uis petitionem seu aptam seu ineptam ad iudicalem discussionem peruenire sinere debet. Hoc iudicis officio, quo amputare lites debet, contrarium est. Officio enim iudicis conuenit, secundum NERATII monitum, semper perpendere & cognoscere, an iustam & probabilem actor causam habeat, propter quam actionem desiderat. l. 3. §. II. inf. ad exhib. Collimat huc etiam R. l. de anno 1654. §. 120. vbi cauetur, daß die proceß auf bloße überreichte Supplicationes nicht erlant, vorneml. aber auch der frevelmüthige Aduocatus causæ mit gebührender Straff nach gestalt des Verbrechens und Muthwillens, und zwar mehr als die der Rechten etwa unerfahrene Partheyen, welche offtmahls die Sache nicht verstehen, angesehen werden. (c) Potest aliquando etiam actio esse fundata, sed ex alia ratione friuola, quod rem minimi pretii, quæ negligi deberet, respiciat, quales actores rursus iudex, *causa cognita*, repellere debet. MARTINI ad process. Saxon. tit. I. c. 2. n. 62. ZIEGLER in dicastice concl. 23. §. 8. Dn. IO. SAM. STRYK de reiect. ab act. c. I. n. 62. conf. TIRAQUELLVS in tr. de iudic. in reb. exig. (d) Quin etiam licet actio fundata sit, nihilominus tamen ex officio a iudice reicienda, si insigne commodum reipubl. inde imminuat, vel scandalum publicum metuatur. Sicuti enim salutis publicæ rationem autem omnia iudex habere, quæ suprema lex est, ita quoque ex officio, vt scandala publica præcaueantur, curare debet. Actiones iniuriarum quandoque fundatæ esse possunt, sed non facile permittendæ inter professores, CARPZOV. in iurispr. consist. lib. II. def. 412. vel etiam inter ministros ecclesiæ, qui exemplum gregis esse deberent, MEVIUS p. 3. decis. 217. tum, vt vtar verbis MEVII, quod lites istorum cum maximo scandalo publico sunt coniunctæ & vix nunquam ita comparatæ, vt non cultum sacrum turbent vitia pastorum, ideo auctoritatem, quam officii ratione habere debent, polluant, officium contaminent, auditores scandalizent, totum cæcum in sinistros sensus deducant: tum quod ex contentionibus illorum publicis multa enascantur mala, eaque non ipsosmet tantum, sed totam ecclesiam affligentia. Conf. Dn. PRAESES diff. de iniustitia action. iniur. c. 10. §. 7. Par ratio est, si inter personas

sonas publicas & insignes talis contentio est, unde non parum incommodi & turbarum in publicum redundare potest, cum plerumque tales contentiones factionibus ansam dare soleant. MEVIVS *p. 1. decis. 224.* Hisce & similibus casibus litigantes minime ad iurgium admittendi, sed alia via componendi & inprimis per commissarios ad pacem reducendi, vel si hoc frustraneum esse videatur, ad principem causa mox deferenda, quippe qui *pro salute reipubl. sententiam ex plenitudine potestatis*, quam vulgo einen *Macht. Spruch* vocant, sine alia processus ordinarii via ferre potest & debet. conf. Dn. I. S. STRYK *de reiect. ab act. c. 1. n. 22. seqq.* (e) Obstat quoque quandoque *qualitas personarum*, contra quas agendum, quo minus iudex citationem statim decernere possit, utpote si subditi contra dominum territorii agere vellent, a Camera non statim citatio decernenda, sed prout dicitur in R. I. *de anno 1654. §. 105.* Wie auch insonderheit denen Unterthanen und Bürgern wider ihre Obrigkeit die Prozesse nicht leichtlich erkennen, sondern vorher um Bericht schreiben, quod etiam repetitum in *capit. IOSEPHI art. III. in f.* Denique (f) etiam illæ implorationes *ex officio* sunt reiiciendæ, quæ ipsi iudici periculum vel molestias creare possunt, quorsum pertinet, quando actores temere apprehensionem personæ, arresta, sequestrationes aliaque, quæ ad rei iniuriam spectare possunt, petunt, de quibus plenissime agit B. Dn. STRYK *diff. de periculo pet. c. 2.*

Vel ob qualitatem personarum, contra quas actio mouetur.

Vel iniuriam insignem continent.

§. IV. Cum itaque ad *officium iudicis* pertineat, actori- Nec periculo res in huiusmodi casibus a limine iudicii repellere, minime petentis in audiendi sunt actores, quando, ut *eorum periculo* citatio decernatur, petunt. Solent alias iudices satis proclives esse, huiusmodi casibus actiones concedendæ. ut decernant citationem *periculo* actoris GAILIVS *lib. 1. obs. 119. n. 7.* MARTINI *ad process. Saxon. tit. 4. §. 1. n. 112.* sed merito hoc reprobatur B. Dn. STRYK. *cit. diff. c. 2. n. 15. seqq.* cum iudex indulgere non debeat illa, quæ legibus reprobata sunt, alias magis *suo periculo* id facit, quam *litigantium*. Ipsi enim erat, de eo iudicare, an causa esset admittenda, an reiicienda, quod tamen reuera arbitrio actoris permittit, quando periculo e-

ius in huiusmodi casibus citationem decernit. Proinde quoque non desunt remedia contra ipsum iudicem, qui officio suo deest, explicata a B. Dn. STRYKIO *cit. diff. c. IV.* Imo quamvis alias a citatione appellatio haud admittatur FABER *in c. lib. 7. tit. 26. def. 37. seq.* quia tamen in casibus adductis reum grauaret, & non leue praeiudicium contineret, appellationem quoque, quam *extraiudicialem* Canonistae & practici vocant, admittendam esse, existimarem cum Dn. LYNCKERO *de Grauumm. extraiud. p. 97.* & MEVIO *p. III. decis. 158. & p. IV. decis. 89.*

Reiicit quoque iudex ex officio actionem, quam inanem esse videt (1) ob exceptionem fori incompetentis.

(2) Ob manifestam iniuriam.

(3) Ob actoris inhabilitatem.

(4) Ob ineptitudinem libelli.

§. V. Porro ubi vel maxime actio fundata & admittenda est, ex alia tamen ratione (II) iudex citationem secundum petitem auctoris *ex officio* denegare potest, si ob exceptiones rei iustas illam inanem futuram esse videt, cum, quae effectum nullum habitura videt, iudex admittere non debeat GAIL. *l. Obs. 119. n. 7. in f.* Huc refero (1) si actio moueatur in foro notorie incompetente. Si enim notorium sit iudici, ait GAIL. *cit. l. iurisdictionem suam non esse fundatam, nihil, ne periculo quidem partis, decernet, ne frustra se & partem aduersam inutilibus sumtibus inique fatiget.* In ea ut plurimum iudices sunt opinione, ut hanc exceptionem ad iura partium pertinere credant, adeoque putent, citationem decernendam, & reo, ut postmodum hanc exceptionem opponat, permittendum, quod sicuti in *casu dubio* admitti potest, teste GAILIO *cit. l.* ita in manifesta incompetencia prolixitati litium ansam praebet, quas iudex ex officio praecauere debebat. RIVINVS *ad process. Sax. tit. II. enunc. 2.* (2) si alias *aperta iniustitia* petitem laboret. Ex hoc fundamento ex officio iudex a limine iudicii repellere actorem potest, qui ob iniurias leues, saltem in rei contumeliam, petitem libelli ad fustigationem infligendam dirigit RIVINVS *ad process. Saxon. tit. I. enunc. 9.* BERGER *in elect. discept. for. tit. I. obs. 3. not. 2.* (3) Si is agere intendat, qui notorie agere non potest *c. 7. X. de iudic.*

§. VI. Inprimis vero (4) huc pertinet, si *ineptus libellus* offeratur, in processu ordinario & de ineptitudine notorie constet. Satis decantata est *doctrina communis*, ineptum libellum

bellum dentibus a iudice lacerandum, vel mitius, *ex officio* reiciendum esse. GAIL. I. *obs.* 66. n. 4. BLASIVS ALTIMARVS *de nullit. sentent. p. 2. rubr. 13. qm. 31. n. 112.* Hoc etiam expresse prouisum est in *constit. elect. 2. p. 1.* und wenn das libell gleich nicht von Parth gesucht, jedoch *ex officio* iudicis vermorsen werden soll. Conf. Dn. I. S. STRYK. *de reiect. ab act. c. 2. per 101.* Cum enim libellus fundamentum totius processus sit, eique omnia superstruantur, sequitur, ex libello inepto omnia subsequencia acta corrumpere ALTIMARVS *cit. l. n. 114.* Verum circa hanc doctrinam hæc obseruanda sunt: (1) iudicem ineptum libellum statim *ab initio litis* reicere, & meliorem eius formationem iniungere, adeoque citationem aduersarii ad interim suspendere debere. Dolenda est praxis plerorumque iudicum, quod quemcunque libellum recipiant, parti aduersæ statim communicent, & cum huius Aduocatus saepe itidem imperitus sit, ut vitia libelli non vrgeat, inde fit, ut statim ad discussionem causæ principalis & probationem pergant, & tandem, causa conclusa, acta transmittantur & sententia hæc feratur: *Daß die Klage, immoßen sie angebracht, nicht statt finde.* Ita per incuriam iudicis & imperitiam aduocatorum frustra discussioni causæ infumtum, & actor expensis inutilibus grauatus est. Primaria culpa hic imputanda est iudici, cui libellus offertur, qui illum sedulo examinare, & si eius ineptitudinem animaduerneret, statim eum *ex officio* reicere deberet, quia ita omnes litium ambages euitarentur, quod cum rarissime fiat, & iudex ita *officio suo* desit, inde tot sententiæ *inanes* reportantur ad transmissionem actorum. (II) Cum saepe plures libellis ineptitudines affingantur, quæ vel plane non fundatæ, vel admodum dubiæ sunt, inde iudicis est, perpendere, utrum *ineptitudo* sit *notoria*, an *dubia*. Priori casu statim libellus *ex officio* reiciendus, quorsum pertinet: α) Si libellus sit *alternatiuus*, quem *ex officio* reiciendum esse constat, nisi natura actionis vel obligationis id admittat. RIVINVS *ad Process. Sax. tit. 5. enunc. 30.* ALTIMARVS *cit. l. n. 147.* ubi casus recenset, quibus libellus alternatiuus admitti debeat. β) Si sit *articulatus* tam de iure Saxo-

Et quidem
statim ab in-
itio.

Si ineptitudo
sit notoria.

nico,

Si dubia, ab
initio qui-
dem reici
debet.

Non facile ex
postfacto.

nico, quam Recess. imper. de anno 1654. BERLICH. p. l. concl. II. n. 3. ALTIMAR. cit. l. n. 84. seq. 7) Si libellus sit incertus, generalis, vel obscurus, ut intelligi nequeat. ALTIMARVS c. l. n. 132. &c. Posteriori vero communiter iasserere solent, libellum, cuius ineptitudo dubia est, in dubio esse admittendum, cum in dubio praesumatur aptus, non ineptus. ALTIMARVS cit. l. n. 164. Sed haec sententia declaratione indiget, distinguendi enim sunt duo casus: Aut iam libellus talis admissus est, & causa discussa, aut non. Hoc casu si iudex dubitat, utrum ad libellum citationem decernere conducatur, tutius est, ut, reiecto libello, actori aptiorem libellum iniungat, quo inanes litium anfractus, qui ex post facto desuper oriri possunt, euitet, praesertim cum, re integra, actor facili negotio aptiorem offerre possit. Ita dubitatur, utrum in actione hypothecaria petitum *alternatiue* formari possit? quod plures negant, & talem libellum ex officio reiciendum esse docent. Dn. RIVINVS ad proc. Saxon. tit. s. enunc. 33. Alii vero affirmant vid. Dn. BERGERVS ad process. Saxon. tit. 5. obs. 9. not. 1. Dn. TITIVS in iure priuato lib. XII. c. 2. §. 12. seq. Hoc casu sane iudex tutius procedit, si libellum statim ab initio reiciat, cum facile ambiguas lites desuper orituras esse prauidere, & praeterea contingere possit, ut actis transmissis reus ab instantia absoluator refusus expensis. Ceterum si iudex semel admittit talem libellum, & ex post facto super ineptitudine pronuntiandum est, in dubio iudex potius libellum admittere, quam reicere debet. MYNSING. cent. 4. obs. 5. GAIL. I. obs. 66. n. 9. BRVNNEM. in proc. ciuil. c. 5. n. 14. ne ex nimia subtilitate circa libelli aptitudinem causa iam satis instructa corruat, & lites protelentur, quas abbreviare iudici *ex officio* incumbit. Proinde, admodum dubium foret, si iudex, causa iam plene in actione hypothecaria instructa, propterea, quod libellus *alternatiue* conceptus esset, pronunciare veller: Daß die Klage, immassen sie angebracht, nicht statt finde. Equidem negare nequeo, non adeo conuenienter petitum ita contra tertium formari, daß Vell. mir entweder die 3000. Rthl. nebst rückständigen Zinsen bezahlen, oder die quæst. Mühle so lange ein-

einräumen müsse, bis ich wegen vorgedachtes capitals befriediget worden; licet enim tertius hypothecæ possessor debitum solvere & rem ab hypotheca liberare possit, non tamen debet, nec eo nomine obligatus est, adeoque stricto iure conueniri nequit. Verum cum interpretatione rationabili libellus potius adiuuandus, quam causa iam satis instructa annihilanda sit, iuuat hoc quoque casu, ita interpretari libellum, ut res hypothecæ subiectas restituat, nisi forsan solvere paratus. l. 16. § 3. de pignor. quo facto omnia dubia alias moueri solita corruunt. Hoc enim obseruandum de aliis exceptionibus subtilibus contra libellum, quibus non attentis, iudex saluare libellum debet, quod ex subiecta sententia Mens. Jun. 1712. a Facult. illustri iurid. lata illustrari potest.

Als dieselbe uns eingewandte Reuterung und erfolgte Geseße Sententia in Sachen N. N. Bekl. an einem, und I. C. S. Kl. an andern Theil zugeschiedt 2c. erkennen wir vor Recht: Daß es der eingewandten Reuterung ohngeachtet bey dem fol. act. 56. befindl. und am 1. Jun. 1712. eröffneten Urtheil billig verbleibet.

Rationes decidendi.

Als der Kläger die Bekl. actione iniuriarum belanget, und Facti series den fol. act. 2. befindl. libell zu dem Enden übergeben, haben Bekl. demselben unter andern exceptionem libelli inepti opponiret, und da solche in dem fol. 56. befindl. Urtheil verworffen, und theils auf die Endes Dilation, theils auch auf den Beweis erkannt worden, haben Bekl. davon gelectert. Ob nun wohl die Bekl. ver. Rationes dubitandi. meynet, daß auf die vorgeschükte exception allerdings erkannt werden müste, daß (1) dies & mensis in dem libello nicht deutlich exprimiret, und obgleich des 5. huius Meldung darinn geschehen, doch nicht daraus zu sehen, was vor ein Monath und Jahr gemeinet, dahero denen bekanten Rechten nach dergleichen libelle in actione iniuriarum nicht bestehen können, nechst dem auch (2) der libell selbst anzeigt, daß der eine Mitbekl. a. F. V. D. diuerso tempore nemlich des Mittags, hergegen dessen Sohn vorhero Klägern beschimpffet haben solle, mithin die libellirte iniurien nicht pro connexis, sondern diuersis gehalten werden müssen, allermassen auch Kläger in gedachtem libell, selbst die iniurien

unterschieden, daß E. V. D. ihn realiter und verbaliter, dessen Vater hingegen nur verbaliter iniuriert, bey welchen Umständen denn einige Rechts-Lehrer wollen, daß die actiones separiret, und gegen einen ieden ins besonder angestellet werden müssen. RIVINVS in enar. ad ord. proc. tit. 5. enar. 3. seqq. MEV. p. 1. decis. 113. Worauf denn auch nicht allein die Herren Lipsiensis in dem fol. 89. befindl. rationibus decidendi allbereit euentualiter reflectiret, sondern auch die Herren Scabini Hallenses in ihrem fol. act. 69. befindl. responso solches bestärket, wozu noch (3) hinzukommt, daß Kl. in seinen fol. 2. befindl. libell zwar dem E. V. D. den Eyd deferiret, aber nicht specificce determiniret, über welche puncta und momenta causæ die Eydes Delation gehen sollte, und da also aus diesen erhellet, daß der libell in vielen puncten mangelhaft sey, die Klage billig etiam ex officio verworffen werden müssen.

Rationes decidendi.

Dieweil aber dennoch einem ieglichen Richter billig von Amts wegen obliegt, daß er den Klage Libell ohne dringende Ursachen nicht verwerffe, vielmehr die exceptiones, welche bloß auf apices iuris inanes sich gründen, ex officio hindansehe.

MYNSING. cent. 4. obs. 5. GAIL. 2. obs. 66. n. 9.

Adeoque magis libellum iuxta intentionem actoris interpretatione iuuare, quam reiicere conuenit.

GAIL. 1. obs. 61. n. 16. BRUNNEM. proc. civ. c. 5. n. 14.

Und daher der libellus in dubio billig zu admittiren.

MEV. p. 5. decis. 197.

Dahero denn wenn angeführte grauamina beleuchtet werden, Daraus so fort erhellet, daß solche in mera subtilitate sich gründen, anermogen quoad primum das Insinuations-Schreiben klärlich zeuget, daß der 5. Jun. 1710. verstanden werden müsse, und daß solches dem Bell. zugleich mit insinuiret sey, aus der registratur fol. 135. befindl. attestato marginali erhellet; hiernächst bey dem andern grauamine die Umstände es geben, daß die iniurien von Vater und Sohn bey einer Gelegenheit sich ereignet, und wie die Herren Wittebergenses in ihren rationibus decidendi wohl erinnern, pro connexis zu halten seynd, und ob gleich der Kläger in seinem libell anzeiget, daß der Kaysert. Rath V. D. des Nachmittags

mittags und also diuerso tempore Klägern abermahl beschimpfet, doch solches pro diuersa iniuria nicht geachtet werden möge, da dieselbe ex eodem fundamento & causa hergestossen, überdem es auch auf eine bloße subtilität hinaus läuft, daß man um dess willen eine Klage verwerffen solle, wenn diuersi rei wegen eines delicti belanget werden, dergleichen exceptiones subtiles doch ein Richter ex officio verwerffen muß.

MEV. p. 6. decis. 106.

Absonderlich in Iniuriis Processen, bey welchen vornehmlich ein Richter alle apices iuris hindansehen, im Gegentheil aber Amts wegen davor sorgen muß, daß solche remotis omnibus ambagibus schleunig zum Ende kommen; und so viel endlich das letzte grauamen betrifft, solchen zur Gnüge durch das fol. 56. befindl. Urthel abzuheffen, und secundum intentionem actoris, welche ex fol. act. 39. angeführt, declarirt werden, welche puncta die Cy des Delation eigentlich angehen, und welche mit Zeugen bewiesen werden sollen. Wozu sich auch Kl. bereits fol. act. 92. angeschicket, im übrigen Beil. sowohl das responsum scabinorum Hallensium als den Beyfall der Ictorum Lipsiensium einiger massen vor sich haben: So sind wir geschעהener massen zu erkennen, und restitutionem impensarum zu übergehen bewogen worden.

§. VI. Præterea quoque iudex, qui breuitatilitium studet, ineptum libellum ex officio reiiciens, rationes subiicit, quare libellus reiectus sit, vtut non fuerint petita a iudice extraneo, Dn. BERGER ad proc. Saxon. tit. 5. obs. 9. not. 5. vel in ipsa sententia actorem in rectam viam deducit MEVIVS p. 8. decis. 134. n. 67. Prout Mens. Octobr. 1711. Facultas Iurid. Hallensis in casu, vbi actio pignoratitia contra tertium possessorem erat mota, respondit: Nunmehr aus denen Acten so viel zu befinden, daß Beklagter auf die Klage, immassen sie angebracht, sich einzulassen nicht schuldig: Würde aber Kläger den quæstionirten Garten, wie sich denen Rechten nach gebühret, von Beklagten vindiciren, so ist alsdenn Beklagter sich darauf einzulassen pflichtig. Conf. BRVNNEMANN. de proc. ciu. c. V. n. 14. Denique (IV) libellum ineptum ex officio haud reiiciendum esse volunt, qui clausula salutari munitus est

Ve tamen iudex rationes reiectionis subiiciat.

Non vero rationem habeat clausula salutaria.

BLASIVS ALTIMARVS *cit. l. n. 131. seqq.* De eo vero admodum dubito, propter illa, quæ *cap. l.* dicta sunt. Ostendi, huius clausulæ vsum haud esse, vbi *actio ordinaria*, de qua hic agitur, mota est, in qua *imploratio officii iudicis* cessat, quæ hac clausula continetur. Si ergo notorie ineptus est, veluti in causa *locati* articulate formatus, clausula salutaris eum minime saluare posset, quæ tantum utilis est, si iudex in eiusmodi causa *summarie*, per extraordinariam cognitionem procedere possit.

Aduocati inhabiles ex officio reiici possunt.

§. VII. Hoc modo iudex actionem vel *in totum* vel *in tantum* ex officio reiicere debet. Vbi vero ita comparata est, vt admitti debeat, non statim tamen quilibet, eam offerens, admittendus est, cum etiam iudex *ex officio* in certis casibus *aduocatos & procuratores* repellere possit. Prohibentur plures postulare, prout commentatores ad titulum *de postul.* ostendunt & Ictus explicat in *l. 1. ff. de postul.* Fundamentum, quod iudex hic *ex officio* procedere, & prohibitos repellere possit, proponit VLPIANVS in *l. 1. pr. eod.* his verbis: *Hunc titulum prætor proposuit habende rationis causa, suæque dignitatis tuende & decoris sui causa, ne sine delectu passim apud se postuletur.* Quod autem concernit dignitatem & honorem iudicis, de eo *ex officio* iudex decernit, sine partium etiam exceptionibus PETRVS DE FERRARIIS in *prax. pap. b. t. 2. gl. 14. n. 6.* pertinet huc dispositio *ordinat. Camer. de anno 1507. tit. 35. §. 1.* *Richtern und Urtheilern gebühret von Amts wegen Aufsehen zu haben, daß denen Processen des Rechts vor uns durch niemand anders, denn die Principal ihr Bollmächtige derselben Anwald, untersehen, und die Person des Rechts mit gebührender Caution zulassen, ordentlich und dermassen gehandelt, daß denen Gerichten noch der Partheyen keine Schimpffirung noch Nachtheil geschehe, quæ verbalicet de procuratoribus eorumque substitutis loqui videantur, quin tamen etiam aduocatis applicari possint, ratio adducta suadet. Qui ergo edicto prætoris arcantur a postulando, ne quidem consentiente aduersario, admitti possunt, prout clare decidit Ictus in *l. 7. de postul.* inquiens: *Quos prohibet prætor apud se**

postulare omnimodo prohibet, etiamsi aduersarius eos patiatur postulare, qui eos potest ex officio repellere l. 1. §. 6. in f. de postul. Inprimis vero *ex officio* repellendi sunt aduocati, qui aperte artem rabulisticam exercent, vel in conuitiandi temeritatem prorumpunt *l. quisquis 6. §. 1. C. de postul.* quod variis ex ordinationibus locorum illustrat MARTINI *ad process. Saxon. tit. 3. §. 1. n. 23.* adeo ut etiam eorum scripta in iudiciis exhibitae, quae eiusmodi conuitia spirant, ab actis reiciantur & remoueantur MEVIUS *P. 2. decis. 344.* MARTINI *cit. l. n. 24.*

§. VIII. In procuratore distinguendum est, utrum *inhabilis* sit, qui procurator esse nequit, quorum pertinent mulieres, milites, minores, ministri ecclesiae &c. an vero *illegitimus*. Quod ad inhábiles attinet, utrum *ex officio* repellendi sint, quaritur? Equidem quod *possint* repelli a iudice, non dubitatur, cum qualitatibus a lege requisitis destituantur, sed an necessario *debeant*, vel inde dubium est, quod admissio eorum nullitatem non operetur, adeo ut qui cum inhábili procuratore litem contestatus sit, exceptionem inhábilitatis postea opponere nequeat *l. 8. §. 2. ff. de procur. l. 13. C. eod.* Inde quoque minorem, modo 17. annum excesserit, admitti posse, censet Dn. BERGER *ad proc. Saxon. tit. 3. obs. 2. n. 10.* si pars non opponat: quamuis enim in *c. 5. de procur. in 6.* maiorennitas plena in procuratore requiratur, minime tamen ostendi potest, quod hic defectus aetatis nullitatem processus inducat, uti indistincte censet MEVIUS *ad ius Lubec. lib. 1. tit. 7. art. 8. n. 24.* Sic etiam si clerici procuratores semel admissi sunt, quod forsan ante L. C. iis non sit obiecta exceptio *inhábilitatis*, gesta eorum irritari nequeunt. ALTIMAR. *de nullit. sentent. P. II. rubr. 11. qu. 271. n. 62.* Imperitos tamen procuratores & aduocatos plane repellendos esse, disponitur in *ordin. process. Saxon. tit. 3. §. 2.* Diuersa est ratio *illegitimatorum*, cum enim defectus mandati nullitatem, quam iudex praecauere debet, inducat, statim a limine iudicii repellendi debent, *l. 1. l. 24. C. de procur. MEV. P. 3. decis. 23. n. 6.* ZAVNSCHLIEFFER *de offic. iudic. supplet. P. II. concl. 4. §. 2.* CARPZ. *P. 1. C. 1. def. 26. n. 3.* imo in quauis iudicii parte adhuc repellendi possunt. GALLIUS *lib. 1. Obs. 47. n. 2.* nisi pars ad-

An procura-
tores inhábiles reiciendi.

De illegiti-
matis.

uerfa expresse consentiat, procuratorem sine mandato admit-
ti posse, quo casu *ex officio* repelli nequit MEVIVS p. 3. *decis. 23.*
n. 6. Quodsi tamen dubitatur, vtrum mandatum acceperit
nec ne, *ex officio* ei iniungi debet *legitimitio*, daß vor allen
Dingen Klägers Anwalt seine Person durch eine ad acta gegebene
Vollmacht zu legitimiren schuldig, MEVIVS p. 2. *decis. 126.* & p. 5.
decis. 13.

In feriis diui-
nis *ex officio*
repellendi li-
tigantes.

§. IX. *Temporis* quoque habenda est ratio in actione vel
mouenda vel prosequenda. Qui in *feriis diuinis* lites cum
altero suscipere vellet, eo etiam consentiente, tamen *ex offi-
cio* repellendus esset, cum feriis diuinis renunciari nequeat
MARTINI *ad process. Saxon. tit. 4. §. 1. n. 169.* quem casum tamen
hodie non facile dabilem esse arbitror, cum hisce feriis iudi-
cia clausa sint, & per necessariam consequentiam deficiat fa-
cultas agendi.

Reorum
quisquiliis
reiecit iudex.

§. X. Sicuti vero *respectu actoris* iudex, quæ friuole, nulli-
ter vel inepte proposita sunt, *ex officio* reiecit; ita quoque mali-
tiæ vel desidiæ rei nihil indulgere, sed, quæ ab eo *friuole, ine-
pte & nulliter* proponuntur, reiecere, etiam actore haud vrgen-
te, debet: de eo enim iudicare, cum ad *officium* iudicis spe-
ctet, simul quoque sine actoris allegatione statim eiusmodi
quisquiliis reiecere debet, quod plena manu expositum est in
*dissertat. Magnifici Pro-Rectoris Dn. I. S. STRYKII de reiectione
ab actis c. 3.* vt proinde rem in compendio referre sufficiat.

videlicet (I)
exceptiones
friuiolas,

Nam (I) quot fraudes in *exceptionibus* opponendis commit-
tuntur ad litem protrahendam vel inuoluendam! Vbique fe-
re opponi solet exceptio pro *reconuentione & expensis*, & vel
raro vel nunquam rei ius reconueniendi allegare possunt, nec
causa ita comparata est, vt actor in expensas condemnari
queat. Vnde merito tales exceptiones *ex officio* repelluntur
MEV. P. 2. *decis. 26.* si vel maxime actor illas intactas reliquerit.
Non alias autem quam notorie *friuolas* reiecit, *dubias* admit-
tit ad deductionem vltiorem, & de iis decernit. Bene
MEVIVS p. VII. *decis. 171. n. 2.* hac de re differit: *ad iudicis offi-
cium pertinet, utrinque diligenter considerare, quæ ad litem re-
deunt, nec inutilem partium litem sinere, sed sua prouiden-*

dentia præpedire. At ita demum, si ex actis notorium sit, esse friuolas. Quod si id plane manifestum nondum sit, utique admittere decet. Add. Dn. ZAVNSCHLIFFER *de offic. iud. suples. P. II. concl. II. §. I. BLASIVS ALTIMARVS p. r. rubr. §. qu. 75. n. 63. seq.* Non tantum autem friuolæ sunt, ubi plane non sunt fundatæ, sed ubi nulliter opponuntur, e. g. dilatoriae post litem contestatam, quæ in primo termino opponi debuissent, vel si natura processus, e. g. executivus, oppositas exceptiones non admittat &c. Reiecit autem iudex tales exceptiones vel *expresse* vel *tacite*. Prius fit communiter per generalem clausulam: *einwendens obngeachtet*, qua reiciuntur exceptiones, super quibus antea disputatum erat. Posterius fit, *si iudex ad ulteriora procedit*, non pronunciando super exceptionibus dilatoriis veluti *fori incompetentis, inepti libelli &c.* quod potissimum in iis iudiciis fieri solet, quibus rarissime iudex de singulis punctis *incidentibus* pronunciat, uti quidem in Saxonia moris est. Si tamen exceptio iudicium retro nullum reddat, hæc eo ipso minime tacite censetur reiecta, sed semper potest opponi, ALTIMARVS *de nullit. sentent. P. r. rub. 9. qu. 139. n. 119. seqq.* (II) Cum litis contestatio sit ⁽²⁾ *Litis contestationem ineptam* lapis angularis & fundamentum litis, non tamen eius ommissio viciat processum, sed si vitium in se continet *Idem cit. l. p. 2. rub. 13. qu. 312. n. 11.* veluti si *generalis, obscura, & dubia* est, qualem iudex *ex officio* reicere debet Dn. ZAVNSCHLIFFER *cit. tr. P. 2. concl. 10 BERLICH. P. r. concl. 26. n. 14. seq.* licet vel maxime actor nequidem vitia notauerit. Interim incuria hæc advocatorum sæpe clientibus noxia est, qui vitia litis contestationis haud proponunt, quo ipso fit, ut facile quoque in pronunciando admittatur, unde tamen postea novæ nascuntur remoræ, imo eo ipso reus pro confesso & convicto haberi nequit, si actor accusationem contumaciæ omisit, sed tantum in expensas termini condemnatur, iniuncta meliori litis contestatione. RIVINVS *in enunc. ad process. Saxon. tit. 15. enunc. 22. seq.* Cum vero non ubique adeo ratio haberi soleat *accurate* litis contestationis, inde in illis iudiciis adhuc frequentatur *usus positionum*, quæ suas qualitates legitimas habent.

(3) positiones
ineptas vel
otiosas.

habere debent, de quibus agit B. Dn. STRYK in *V. M. tit. de interrog. in iur. fac. §. 48. MICHALOR de position.* Quod si itaque (III) positiones vel responsiones ad illas vitio laborant manifesto, iudex eas ex officio reiicere debet, ut inanem actum, imo inania euitet iuramenta. Inprimis *impertinentes* reiiciendi, MICHALOR *cit. tr. c. 19. n. 14.* quales dicuntur secundum R. I. *de anno 1654. §. 41.* die nicht aus dem Klag Libell gezogen, und daran der Sachen Substanz und Haupt Wesen nicht hanget. Imo Aduocatos *impertinentes*, positiones offerentes, ex officio puniendos esse docet, BRUNNEMAN. in *proc. civil. c. 17. n. 11.* Si tamen dubium quoddam super sit, consultius est, ut iudex eas potius admittat, quam temere reiiciat, ne super *pertinentia positionum* disputando lis protrahatur, & ponens ad remedium appellationis facile prouocet, MICHALOR *c. 19. n. 39.* Eadem decisio locum habebit, si alia vitia manifesta in positionibus occurrunt.

Circa proba-
tionem iudex
ex officio re-
iicit (1) irrele-
uantia.

§. XI. Pergo ad probationem, quæ cum iudici fiat, ut is de *veritate facti* informetur, non dubium est, quin multa ex officio circa hanc facere, & inprimis impedire debeat, ne factum magis intricetur quam extricetur. Hoc fit: (1) Si irrelevantes articuli offeruntur, quos statim iudex reiicere debet *l. 21. C. de probat. GAILIUS 1. obs. 81. n. 15.* Sed iudices plerumque in praxi suo deesse officio, grauiter conqueritur MEVIUS *p. 3. decis. 241. n. 2.* [in]quiens: Parum in multis iudiciis hoc curatur, & raro accurata atque sollicita ei opera impenditur, sed indiscriminatim totum libellum & omnes articulos ad respondendum, excipiendum, probandum admitti videmus. Non possumus eius etiam causam suspicari, quam iudicem aut imperiti- am aut desidiam: quod vel nolint, quia ea res studium non leue deposcit; vel non possint, quia, nisi accurati iudicis dexteritate fieri potest, pertinentes atque releuantes discernere. Vulgare refugium est ad clausulam: *saluo iure impertinentium & non admittendorum*, quam ut salutarem adhibent. Hæc quidem aliquando ut remedium assumenda, sed non ultra, quam necessaria. Haud vero ea opus, nisi in dubio, quando satis non apparet, an articuli sint impertinentes. At cum iudici manifestum est, vel facile de-
pre-

prehendere licet, non pertinere ad causam, articulos nihil releuare, etsi probarentur, tam ingens abusus est illius clausulae, quam incongruum, ineptum, inutile, imo noxium, ipsos admittere. Præterquam quod valde culpandus est iudex, qui in illo examine atque diiudicatione officium suum negligit & causa prolixioris, sæpe etiam inutilis & sumtuosa litis existit &c. Equidem vrgeri solent, paratam esse alteri appellationem, si ex officio reiciat; ast vero etiam friuolæ appellationes reiiciendæ, quin quod etiam altera appellare possit, si iudex impertinentes temere admittat, vt docet MEVIVS *cit. l. in f.* (II) Probatio

(II) Testium

quoque impeditur per nimiam testium multitudinem, vnde iudici permissum est superfluos reiicere. *c. 29. X. de testibus.*

numerum
superfluum.

(III) Idem contingit, si notorie inhabiles producuntur, v. g. libri pro parentibus, & vice versa *l. 6. l. 9. de testibus* CARPZOV.

(III) Testes
inhabiles.

p. 1. c. 16. def. 48. quorum testimonium foret frustraneum, qualem actum iudex admittere haud debet. Si testis infamia iuris laborat, æque inhabilis est, adeoque ex officio reiiciendus. Equidem solet opponi, quod aduersarius, qui inhabilem scienter admittit, in eum consensisse videatur, adeo, vt iuxta *c. 31. X. de testibus* publicatis attestationibus nequidem exceptionem inhabilitatis opponere amplius queat, quo ipso iudex actum frustraneum committere haud videtur. CARPZOV. *lib. 3. respon. 87. n. 12.* At vero textum de notoria inhabilitate, eaque absoluta, haud intelligendum esse, vel inde patet, quod adhuc de inhabilitate excipere aduersarius possit, si iuramentum malitiæ præstare paratus sit: hoc vero semper præstare potest, si absoluta inhabilitas testi resistit, & ita reuera examen frustraneum est. His annumerandi videntur vacillantes & ambigui, quos etiam iudex ex officio reiicere potest. NICOL.

CALVOR. *in prax. iud. §. iudex. concl. 9. n. 9.* (IV) Hoc quoque curare debet iudex, vt probatio in debita forma producat, alioquin eam statim reiicere debet, cum impedire debeat, ne male litigetur, & adeo processum ad iustitiam etiam ex officio dirigere, vt ait MEVIVS *p. V. decis. 302. n. 4.* (V) Protelantur

(IV) Proba-
tionem in-
formem.

probationes ex nimis dilationibus, quas probaturi petere solent, quas iudex itidem ex officio reiicere debet. Interim si

(V) Dilatio.
nes nimias.

admisit, alterque se haud opposuit, vel dilationem non esse concedendam docuerit, dilationem propterea pro nulla haberi non posse, censet Dn. BERGER. *ad process. Saxon. tit. 20. obs. 4. not. 6. p. 573. seq.* adductis praedictis, in quibus p. 675. haec ratio occurrit: Wie denn auch der Gegentheil nicht extra culpam, daß er in Zeiten denen gesuchten dilationibus sich nicht widersehet, den Richter seines officii hierunter nicht erinnert, und dadurch die Verstattung nicht verhindert re. Verum de hac sententia merito dubito cum MEVIO p. IX. *decis. 24.* quin iudex, quando ita temere dilationem concedit, peccat quidem, sed tamen etiam probaturus peccat, qui temere illam petit, adeoque *periculo eius* reuera decernitur, quod in praedictum aduersarii cedere nequit, si hic de *sub- & obreptione* seu *falsitate causae* docere possit. (VI) Turbant quoque probationem *interrogatoria friuola & inepta*, a iudice etiam *ex officio* reiicienda. Huc pertinent (a) *interrogatoria generalia ad causam*, quae legibus provincialibus reprobata sunt. Martini *in proc. Sax. tit. 20. §. 2. n. 3. seqq.* (b) *criminosa* reprobata per R. I. de anno 1654. §. 53. (c) *impia*, quod exemplo illustrat MEVIUS p. IV. *decis. 470.* (d) *inepta*, quae nihil operantur, qualia plura adducit Dn. I. S. STRYK *de inept. interrogat.* (VII) Finita probatione disputationes superfluae, quae utinam haud degenerari solerent in rixas futes, iniurias aliasque haud ferendas calumnias, unde nouae actiones iniuriarum nascuntur. Has iudex praecauere posset & deberet, si *ex officio* statim talia scripta reiiceret, nec alteri parti communicaret, prout monet MEVIUS p. 2. *decis. 349.* & plenius illustrat Dn. I. S. STRYK. *de reiect. ab act. c. 4.* Sed ita late patet officium iudicis, ut specialissimas conclusiones omnes congerere haud integrum sit ei, qui limitibus disputationis sese continere debet.

(VI) Interrogatoria friuola.

(VII) Rixosae disputationes.

De reiectione leuerationis

§. XII. Denique cum quoque insignis abusus deprehendatur circa *remedia suspensiva*, quis denegaret iudici facultatem reiiciendi *ex officio* petitionem victi friuolam? Proinde circa *leuerationem* prouide constitutum in *ordin. proc. Saxon. tit. 35. §. 4.* ut arbitrio iudicis deferri committi debeat, utrum leueratio sit reiicienda, an recipienda, an denique ante receptionem *iuramentum malitiae* deferri debeat. Hoc ex ipsa quali-

qualitate grauaminum facile iudex diiudicabit, quæ proinde in scheda leuiterationis exprimenda, & vt plurimum otiosa sunt, si a sententia interlocutoria mera leuiteratio interposita sit, vt proinde iudex, monente Dn. BERGERO *ad process. Saxon. tit. 35. obs. 4. not. 2. p. 956.* pronior esse debeat ad illas reiiciendas quam accipiendas. Noui quidem, quod etiam de nouo a reiectione leuterari soleat, sed eadem facilitate iudex eam etiam reiicere debet, quam interposita est, si de grauaminum irrelevancia constat. In reiicienda appellatione non *Et appellatio* idem arbitrium iudici inferiori relictum est, cum primario ad *onis.* iudicis superioris arbitrium spectet, vtum appellatio reiici an recipi debeat, quin quod in *l. 21. C. de appell.* sub poena inferioribus prohibitum sit, appellationes reiicere, quæ eorum potestatem suspendunt *C. 31. X. de appellat. scaccias de appel. qu. 13. n. 100. seq.* Hoc tamen cum grano salis intelligendum esse, nemo negabit, cum notorie friuolæ, veluti super *causis inappellabilibus* interpositæ, omnino reiiciendæ sint Dn. I. S. STRYK. *de reiect. ab act. c. 5. n. 20. seqq.* In Saxonia per mandatum de anno 1691. ne iudices inferiores hic peccare & excedere possent, eis iniunctum est, daß sie ohn Unterscheid in allen so wohl Inquisition - als Civil - und Policen - auch Innungs - Sachen auf die eingewandte appellationes in der Zeit ihre unterthänigste Berichte, nebst Einsendung der vollständigsten Acten, zu erstatten gehalten seyn sollen, vt hoc modo iudex superior statim decernere queat, an & quatenus admitti possit. Huc etiam extra Saxoniam pertinet, quando *refutatorii* apostoli loco *reuerentialium* dantur, in quibus exponuntur iudici superiori causæ, ob quas appellatio recipienda non sit, quamuis his non attentis, nihilominus superior recipere eam queat. Et quidem semper consultius est, vt iudex inferior potius *refutatorios* det *apostolos*, quam absolute appellationem reiiciat, cum IUSTINIANVS in *Nov. 82. c. 12.* generatim sanxerit, *iudices inferiores omnibus modis appellationem suscipere debere*, quod præiudicio illustrat Dn. BERGER. *ad proc. Saxon. tit. 35. obs. VII. in f.* quod tamen an ad principum iudicia, a quibus ad Cameram appellatur, applicari possit, vel ideo dubito, quoniam

hæc non simpliciter cum iudiciis inferioribus comparari queunt. Quid enim, si appellatur in causa *criminali ecclesiastica*, summam appellabilem non habente adeoque appellatio notorie friuola sit? Talis utique appellatio tenderet in præiudicium Domini territorii, eiusque iura & priuilegia læderet, adeoque merito coercenda foret *cap. 5. de appellat. in 6.*

De officio iudicis superioris circa appellationem recipiendam.

§ XIII. Primaria ergo cura esse debet iudicis *superioris*, ut appellationem friuolam statim reiiciat, licet vel maxime ab inferiori admissa sit, *c. 5. de appell. in 6.* forsan quod *reuerentiales* dederit, quippe qui plerumque non pro conditione causæ sed vel ex imperitia vel incuria concipiuntur. Dn. BERGER *cit. l. pag. 956.* Cum vero iudex superior ex grauaminibus adductis non semper de reiectione vel admissione iudicare queat, necesse est, ut statim acta prioris instantiæ ad eum transmittantur, ne expectatis quidem compulsorialibus, ut prouisum est *in R. l. de anno 1654. §. 61. seq.* Etsi reiecta *ex officio* appellatione, de nouo instet & admissionem sedulo urgeat, nonnunquam indulgere solet appellantis, ut super quæstione *admissibilitatis* cum adpellato procedant, & acta ad extraneum transmittantur iudicem. Præterea non tantum statim ab *initio ex officio* triuolam reiicere, sed semel admissam ex post facto repellere debet, si appellatio ex quacunque causa deserta sit, etsi appellatus ne quidem desertionis exceptionem opposuerit, quod plenius declarat Dn. ZAVNSCHLIFFER. *cit. tr. P. II. concl. 15. §. 4. n. 11.*

CAP. IV.

DE

IUDICE EX OFFICIO OMISSA A PARTIBVS SUPPLENTE.

§. 1.

Fundamentum officii iudicis suppletorii,

E Quidem videri poterat, iudicem facilius *ex officio* inutilia, friuola, & quæ exitum litis difficiliorem redditura sunt, *reiicere*, quam quæ ab aduocatis partium haud proposita & adducta sunt, decisioni rei tamen inseruiunt, *supplere* posse: cum de his eidem non æque constare

admisit, alterque se haud opposuit, vel dilationem non esse concedendam docuerit, dilationem propterea pro nulla haberi non posse, censet Dn. BERGER. *ad process. Saxon. tit. 20. obs. 4. not. 6. p. 573. seq.* adductis praedictis, in quibus p. 675. haec ratio occurrit: Wie denn auch der Gegentheil nicht extra culpam, daß er in Zeiten denen gesuchten dilationibus sich nicht widersehet, den Richter seines officii hierunter nicht erinnert, und dadurch die Verstattung nicht verhindert re. Verum de hac sententia merito dubito cum MEVIO p. IX. *decis. 24.* quin iudex, quando ita temere dilationem concedit, peccat quidem, sed tamen etiam probaturus peccat, qui temere illam petit, adeoque *periculo eius* reuera decernitur, quod in praedictum aduersarii cedere nequit, si hic de *sub- & obreptione* seu *falsitate causae* docere possit. (VI) Turbant quoque probationem *interrogatoria friuola & inepta*, a iudice etiam *ex officio* reiicienda. Huc pertinent (a) *interrogatoria generalia ad causam*, quae legibus provincialibus reprobata sunt. Martini *in proc. Sax. tit. 20. §. 2. n. 3. seqq.* (b) *criminosa* reprobata per R. I. de anno 1654. §. 53. (c) *impia*, quod exemplo illustrat MEVIVS p. IV. *decis. 470.* (d) *inepta*, quae nihil operantur, qualia plura adducit Dn. I. S. STRYK *de inept. interrogat.* (VII) Finita probatione disputationes superfluae, quae utinam haud degenerari solerent in rixas futiles, iniurias aliasque haud ferendas calumnias, unde novae actiones iniuriarum nascuntur. Has iudex praecavere posset & deberet, si *ex officio* statim talia scripta reiiceret, nec alteri parti communicaret, prout monet MEVIVS p. 2. *decis. 349.* & plenius illustrat Dn. I. S. STRYK. *de reiect. ab act. c. 4.* Sed ita late patet officium iudicis, ut specialissimas conclusiones omnes congerere haud integrum sit ei, qui limitibus disputationis sese continere debet.

(VI) Interrogatoria friuola.

(VII) Rixosae disputationes.

De reiectione leuterationis

§. XII. Denique cum quoque insignis abusus deprehendatur circa *remedia suspensiva*, quis denegaret iudici facultatem reiiciendi *ex officio* petitionem victi friuolam? Proinde circa *leuterationem* prouide constitutum in *ordin. proc. Saxon. tit. 35. §. 4.* ut arbitrio iudicis deferri committi debeat, utrum leuteratio sit reiicienda, an recipienda, an denique ante receptionem *iuramentum malitiae* deferri debeat. Hoc ex ipsa quali-